

Dirk Geldof *Superdiversiteit*

Dirk Geldof is socioloog en al meer dan twintig jaar betrokken bij het onderzoek naar armoede en uitsluiting in Vlaanderen. Daarnaast zetelde hij achttien jaar in de Antwerpse gemeenteraad voor Groen en was hij ook schepen en OCMW-raadslid. Zijn wetenschappelijke werk en maatschappelijk engagement vormden de basis voor dit nieuwe boek.

In de voorbije decennia heeft migratie onze samenleving ingrijpend veranderd. Door de mondialisering is de migratie kwantitatief toegenomen, maar ook qua verschijningsvormen verder gediversifieerd. In de jaren vijftig en zestig van de vorige eeuw werden 'gastarbeiders' aangetrokken uit de zuidelijke Europese landen en later uit de Maghreblanden en Turkije. Bij het uitbreken van de crisis aan het eind van de jaren zeventig volgde een sluiting van de grenzen. De aanwezige buitenlandse arbeidskrachten kregen de boodschap dat wie weggaat, niet meer terug kan komen. Bijgevolg lieten velen hun vrouw en kinderen overkomen en vestigden zich definitief. In de jaren tachtig en negentig kwam daar een groeiende groep asielzoekers bij. Een deel werd erkend, anderen keerden terug of bleven hier onwettig. Bij hen voegden zich nieuwe migranten uit het voormalige Oostblok, die volop kansen zagen in de schaduw economie. De aanwezigheid van mensen zonder papieren gaf aanleiding tot een regularisatiecampagne in 2000.

Vandaag is de migratiestop officieel nog steeds van kracht, maar blijven alle genoemde migratiekanalen actueel en actief. Door die verschillende vormen van inwijking zijn de bestaande 'etiketten' niet meer toereikend. Een Marokkaanse nieuwkomer zonder papieren heeft weinig gemeenschappelijk met iemand met dezelfde origine van de derde generatie. Slowaakse EU-ambtenaren mengen zich doorgaans niet onder de Slowaakse Roma in de oude volkswijken van Diest of Gent.

De werkelijkheid is veranderd, maar we hebben het moeilijk om deze nieuwe realiteit te beschrijven en nog moeilijker om te bedenken waar het met die samenleving heen moet. Aan het eind van vorige eeuw kwam het begrip 'multiculturele samenleving' in zwang. Dat ging vooral gepaard met de erkenning van de diversiteit, de nadruk lag minder op sociaaleconomische rechtvaardigheid.

Vandaag is 'multicultureel' een omstreden begrip, dat wordt geassocieerd met het toedekken van samenlevingsproblemen. Dat heeft geleid tot het 'multiculturele drama'; door vooral te focussen op culturele verschillen bleef men te lang blind voor de verpaupering bij de nieuwe inwijkelingen.

Het scepticisme over de multiculturele samenleving is deels ideologisch, maar deels ook ingegeven vanuit een reactie op reële spanningen en conflicten die samengaan met de overgang naar superdiversiteit. De vraag is niet of we met al die verschillende nationaliteiten en culturen willen samenleven. We doen dat en de diversiteit zal ook verder blijven

toenemen. De vraag is *hoe* we willen en kunnen samenleven, voorbij de wij/zij-opdelingen.

In antwoord op deze vraag stelt Geldof vijf basisgedachten voor die noodzakelijk zijn om te komen tot een nieuw gedeeld burgerschap. Om te beginnen mogen we niet blind zijn voor de reële samenlevingsproblemen. Ook hebben we een dynamischere kijk nodig op cultuur en cultuurverschillen. We moeten uitkijken voor de valstrik om te culturaliseren. Met name de structurele achterstelling van migranten inzake inkomen, arbeidsmarktspositie, onderwijskansen en huisvesting wordt soms behandeld als een cultureel probleem. Dat is een gevaarlijke denkwijze die leidt tot verdere uitsluiting. Recent onderzoek heeft aangetoond dat sollicitanten van vreemde origine minder worden uitgenodigd voor een gesprek. Werkloosheid is dan geen gevolg van niet aangepast zijn, maar van niet uitgenodigd worden. Verder staat de stad centraal: dat is het labo waar de nieuwe vormen van samenleven vorm krijgen. Het integratiebeleid is in de eerste plaats dus een stedelijke aangelegenheid. Bovendien moet er een nieuw evenwicht gezocht worden tussen het mensenrechtenbeleid en de bekommernissen over de kwaliteit van het samenleven. Ten slotte moeten racisme, discriminatie en sociale uitsluiting actief bestreden worden.

Superdiversiteit is een synthese van twintig jaar denken over de samenleving, gevoed door theorie en praktijk. Geldof illustreert zijn stellingen met voorbeelden uit de actualiteit en onderbouwt ze met verwijzingen naar andere auteurs. Voor wie verder wil lezen, is er een beknopte literatuurlijst.

Superdiversiteit is een boek dat mij bijzonder heeft geraakt. De laatste jaren overheerst het scepticisme over het samenleven in diversiteit. Maar er is geen weg terug en het denk-kader dat Geldof aanreikt, is bruikbaar. Hij erkent de realiteit van uitsluiting en zoekt aanknopingspunten voor een betere toekomst. Steden zijn inderdaad de labo's waarin de nieuwe samenleving vorm krijgt. Het is belangrijk die rol te erkennen en de steden daar een opdracht en middelen toe te geven. Een hoopvolle verademing. ■ **Johan Vangenechten**

Acco Leuven, 2013, 213 p., € 22. ISBN 9789033493362

313 ■ Multiculturele samenleving

Owen Jones *Chavs*

Je moet het met je eigen ogen hebben gezien om het te geloven: de erbarmelijke omstandigheden waarin grote delen van de Britse arbeidersklasse wonen heden ten dage, of beter gezegd: hokken. Dat is het gepaste woord voor het bestaan in de randstadwijken van de grote Britse steden, waar de paria's met hun kansloze kroost generatie na generatie een ellendig bestaan leiden. De Angelsaksische mythe van gelijke kansen wordt daar genadeloos gesloopt. En dan krijgt de *white trash* (blank uitschot) ook nog eens de schuld